

etc.), no es veu que coneguïn el mot I el Tommaseo en diu el mateix que el Petrocchi, sense afegir-hi més que una sola cita en l'acc. 2 (cap en la 1): «si abborrisce ancora dalle genti di buon gusto il nascondere le colonne sotto i setini e parati, benché sontuosi, in occasione di feste ---», tret d'un recull de *Prose Fiorentine*, on hi ha textos dels Ss XVI, XVII i XVIII; aquest, pel llenguatge, pot correspondre a qualsevol dels tres. Inquieta comparar aquesta escassetat amb la riquesa de la documentació en català, i amb les dades no tan riques del francès i de la llengua d'oc, però començant al mateix temps que les nostres.

Cert que no manca quelcom en portuguès i en cast., però el mot hi ha tingut menys vida. El port. *setim* va sense documentació en el dicc. de Moraes (1813), i el castellà, en manllevar *satén* modernament del francès, dóna indici que en terres castellanès el mot no hi era, o si hi havia estat hi deixà poc record. Però en portuguès Cortesão cita «doze cóvados de çatim preto fino» (*Subsídios*, p. 35a) de les *Dissertações chronologicas* de João P. Ribeiro, que contenen docs. dels segles XV-XVI, i «huum jubam de çatim» d'igual font i que sembla ser el mateix, amb iguals mots, que Machado (s. v. *setim*) data de 1493, afegint-hi aquest «cinco vestimentas --- huma de çetim preto ---» de 1511 i «hum chapeo forrado de çitum cramesim» de la *Peregrinação* de F. Mendes Pinto, c. 1550. En fonts castellanès antigues es troba «tantas varas de çeti carmesí para jubones o otras cosas», doc. recollit en el *Libro de la Cámara Real* de Fz. de Oviedo i que per tant deu ser de c. 1530, i «cada onça de cetíes de Valencia para medias blanca, a 7 reales y medio» d'una recopilació de *Cédulas Reales* editada el 1680 (cites en el *DHstAcadEsp*, 1936).

Això ve doncs a reforçar encara la documentació catalana, puix que a Castella ho tenien com a cosa de València. I llavors ens podem plantejar la cosa així. La *a* en lloc de *e*, que veiem general en francès i ll. d'oc i alternant des d'antic amb *e*, en portuguès i en català, enfront de la *e* italiana, podria ser deguda al fet que aquest teixit es va estendre a la major part de la Romània, des del català, i la pronúncia de *e'* com a *ə* (neutralitzada amb *a*) a la major part del nostre territori féu que els estrangers ho sentissin com a *a* i ho adoptessin així.

En definitiva el mot derivaria tanmateix de *seta* en italià, o bé del mot oriental que hem sospitat com a punt de partida últim del nom romànic de la 'seda', qüestió encara no resolta del tot (veg. *SEDA*); tant en un cas com en l'altre, l'etapa decisiva de la història del mot es trobaria en català; i a això es presten perfectament tant la secular i grandíssima importància dels nostres comerç i indústria tèxtils, com la documentació cat. del mot, més copiosa que enlloc i encara les indicacions geogràfiques que es llegeixen o es dedueixen de la documentació aplegada.

Aquesta manera de veure resta incerta, perquè mentre tot es presentaria clar i simple si poguéssim admetre una transmissió italiana (que donaria compte clarament de la *-i-* i acabaria d'explicar les formes amb *e*),

l'escassetat de la documentació italiana dóna peu a un dubte gran.

Però hi ha una dada que assenyalava una pista diferent, ja per la seva forma, *cebtí*. «una beca de terciopelo, aforrada en *cebtí* raso» en els docs aplegats en l'ed. del Cancionero de Gómez Manrique (Cast la Vella 1412-1490, *Col de Escr Cast* xxxix, 639; no tinc nota de data exacta, però crec que és dels anys 1475-90). El poc context ens autoritza a identificar la cosa amb el nostre *seti/ceti/çatí* I, encara que convindria trobar-ne més documents, això té tot l'aire de ser el mateix que el gentilici de la ciutat marroquina de Ceuta, en àrab *Sabta*, ja esmentada dues vegades en aquesta forma en la Geografia d'Espanya de l'Idrissí de 1153 (ed. Dozy-Goeje 1866, p. 176.16 del text àrab, i de nou un poc més enllà), encara que avui hi ha qui diu aquest gentilici en la forma *sabtaï* (Lerchundi), la forma regular és *sabtí* i està confirmada per moltes fonts.

Ceuta té renom pel paper que aquí s'ha fabricat: «*cebtí*: papel antiguo de marca o de carta» documentat pel dicc. cast. de Terreros, c. 1770; i en altres dues fonts del S. XVIII per Eguílaz, s. v. *cebtí*; també s'hi encunyava o exportava moneda: «que us enviarem 100 mília besant *ceptins* bons, per aquest navili» a. 1274 (Bofarull, *Ant Marina cat.*, 76); i Bast.-Bass. (479) en donen una vintena de testimonis catalans des de 1030 a 1100. I el nom de la ciutat, en la forma *Cepta*, consta en el mateix doc, en Desclot (§ 14), en Muntaner (§ 31), en JoMartorell (Ag. I, 376) i en altres fonts medievals catalanes, testificant un activíssim comerç i freqüentació per part dels nostres antics mercaders.

Degué haver-s'hi fabricat també una forma de *setí*, o potser més aviat era teixit primer portat d'Orient, per caravanes, fins a Ceuta, i allà embarcat pels mercaders catalans, escampat des de Catalunya pels altres països romànics, i després imitat pels nostres teixidors i els francesos. Sens dubte, convindrà confirmar-ho amb més documentació.

¹ Els docs. que cita Alart en l'*Involc* els llegia a l'arxiu de Perpinyà i la gran majoria són rossellonesos; a la cita de 1390 no sé si ell mateix hi va afegir «(gascon)»; potser és una nota errònia d'algú altre però en tot cas ha d'haver-hi malentès car les formes dels mots són catalanes: *miga* no *mieie*, i també probablement diria *jupon* o *jupoo*, *satín* o *satú* si fos gascó. — ² També en el Busa-N. 1507, però no més «*vestidura de cetí*: vestis pera» (f-4-5.23f.).

Setí (regatge), V. *sagetia* *Setiada*, *setial*, *setiar*, *setiet*, V. *seti* *Setina*, *setinador*, *setinar*, *setinat*, *setinesa*, V. *setí* *Setjament*, *setjar*, erronis per *setiament*, *setiar*, V. *seti* *Setyatta*, V. *sagetia* *Setjona*, ben explicat per *AlcM* com a alteració de *satgeta* (*SAGETA*, *AlcM*, § 3) *Setla*, V. *cella* *Set-lles*, *setmana*, *setmanada*, *setmanal*, *setmanari*, *setmaner*, *setmesi*, *setmesó*, V. *set* num. *Setorrani*, V. *soterrani*

SETRA o SITRA, de l'àr. *satl* 'espècie de galleda o